

BEVORDEREN VAN WELBEVINDEN EN BETROKKENHEID

(Bron: Licentiepakketten ErvaringsGericht Onderwijs Nederland ~ Fontys Hogescholen.
Foto's gemaakt tijdens studiereizen naar Reggio geïnspireerde voorscholen in Zweden).

Het realiseren van een rijke, uitdagende speelleeromgeving is een absolute voorwaarde om kinderen tot betrokken activiteit te brengen. Een milieu is rijk als het prikkelt tot verkennen, handelen, aftasten en ontdekken, tot beschrijven en vergelijken, tot bediscussiëren en tot expressie in een brede waaier aan vormen.

De basis

Deel je klas niet willekeurig in. Sommige activiteiten zijn storend voor elkaar, sommige aanvullend. Denk na over het waarom van de hoeken, de looproutes en je klasroutines.

Stap 1: Observeer eens goed met elkaar hoe je ruimtes nu functioneren.

Bekijk je huidige lokaal en de ruimtes eens door de ogen van een kind. Wat zie je? Wat valt je op? Waar voel je je goed bij, waar niet? Waar wil je direct spelen als kind? Waar niet?

Beantwoord de klas aan: de emotionele behoeften van kinderen? De ontwikkelingsbehoeften? Het ontwikkelingsniveau?

Heb je voldoende diverse hoeken om zoveel mogelijk ontwikkelingsdomeinen te stimuleren bij kinderen?

Zijn je hoeken/ruimtes uitdagend? - Lukt het betrokkenheid en activiteit uit? Zet het aan tot spelen, ontdekken en onderzoek? - Is het aangepast aan de leefwereld van je kinderen? - Is het aangepast aan het ontwikkelingsniveau van je kinderen? - Verandert je aanbod regelmatig?

Zijn de materialen hanteerbaar? - Kunnen kinderen gemakkelijk zelfstandig spelen? Of moeten ze jou vragen waar iets ligt, waar ze moeten opbergen?

Is de ruimte overzichtelijk en eenduidig? - Vindt een kind gemakkelijk zijn weg? - Hoe zit het met pakken en opruimen van materialen? Zijn er labels/picto's of foto's?

Zijn er verschillende weloverwogen, maar tegelijk spannende prikkels in licht, kleur, reuk, geur, geluid? - Worden alle ontwikkelingsdomeinen van kinderen aangesproken? - Vertellen de materialen hun verhaal en dagen ze uit tot het stellen van vragen? - Is er te veel/te weinig materiaal voorhanden? - Wisselt het materiaal in de kasten regelmatig?

Wat vind je van de sfeer? - Hoe gezellig en mooi is je klas? Hoe overzichtelijk? - Wordt werk van de kinderen zorgvuldig opgehangen? - Betrek je kinderen bij de zorg voor de ruimtes en de inrichting ervan? - Zijn er duidelijke afspraken over gebruik ruimtes en materialen? - Zijn er mogelijkheden tot afzondering of samenspelen?

Stap 2: Welke hoeken / activiteiten wil je realiseren?

	Structureel of tijdelijk?	Betrokkenheid Kinderen op deze plek?	Materialen goed zichtbaar?	Labels of picto's?	Ontwikkelingsdomeinen
Vaste kring(en)					
Lees/zithoek					
Huishoek					
Verkleedkast/kist					
Bouwhoek grof					
Bouwhoek fijn					
Atelier					
Schildersezels					
Zandtafel					
Watertafel					
Podium					
Poppenkast					
Bureau lkr					
Computer/luisterhoek					
Instructiehoek					
Spelletjes/puzzelhoek					
Natuurhoek					
Techniek/ontdekhoe					

... en denk ook 'ns aan een schatkist in de kring – brievenbussen voor elk kind/postkantoor – maakeenboekhoek – verhalen schrijfhoek – winkel – een tv (doos van waaruit je journaal kunt presenteren) -

Stap 3: Maak een plattegrond

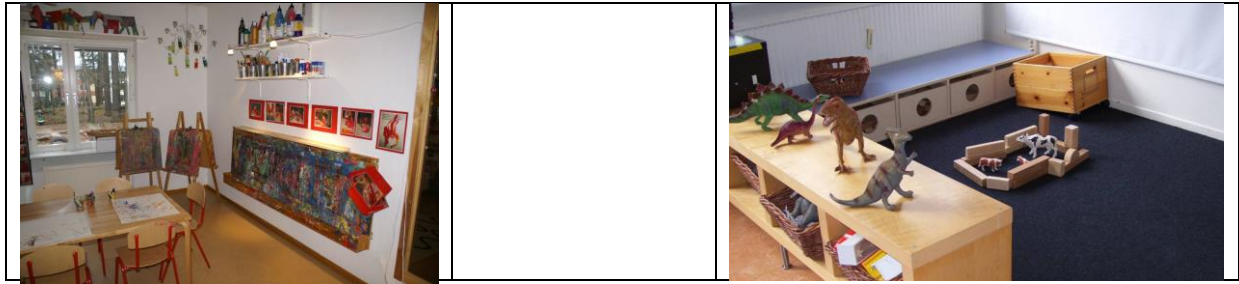
Teken je lokaal en de overige ruimtes op een ruitjespapier. Maak je basiselementen (kasten/tafels/..) op schaal na. Bedenk hoeveel plekken je voor je kinderen nodig hebt en ga schuiven op het blad. Merk dat het niet noodzakelijk is dat elk kind een plaats aan tafel heeft. Het werk- en speelterrein van kinderen bevindt zich grotendeels in de verschillende hoeken. Zorg wel voor voldoende tafels waar ze absoluut nodig zijn.

Stap 4: Inrichten en de opvulling van je hoeken grondig aanpakken

Maak een duidelijke ordening in de kasten. Zorg dat materiaal wat kinderen mogen pakken op hun hoogte ligt, en alles wat niet voor hen bestemd is in dichte kasten of op hoge planken ligt. Voorzie de kasten van labels en picto's.

Maak foto's van hoe de hoek er opgeruimd uitziet, lamineer die foto's en hang ze bij de kast of hoek.

Maak foto's van kinderen die in de hoek spelen, als er iets bijzonders gebeurd. Hang de foto's op bij de hoek, ter inspiratie.

Maak gebruik van loose parts of open materialen. Begin met een sobere inrichting en laat de hoeken met je kinderen mee groeien. Berg wat je niet gebruikt op in gesloten kasten.

Kijk regelmatig ook door de ogen van de ontwikkelingsdomeinen. Kunnen kinderen zich in de volle breedte ontwikkelen in jouw hoeken?

Stap 5: Observeer wat kinderen aanspreekt, wat hen bezighoudt, wat aanzet tot actie, tot spreken en denken. Hoe kun je daar met aanbod van materialen en activiteiten op inspelen?

Houd rekening met de ontwikkeling / leeftijd van je kinderen.

Zorg voor een huiselijke sfeer.

Gebruik lage kasten en afscheidingen voor kleuters, zodat ze jou niet uit het oog verliezen.

Laat de huishoek en de grove bouwhoek veel ruimte innemen.

Welke plaatsen en materialen kiezen kinderen veel, welke nooit?

Wat zijn hun geliefde plekjes, waarom? Welke belemmeringen ervaren kinderen tijdens werk en spel? Is er behoefte aan bepaald spel/werk wat in deze ruimte niet kan of lukt?

Stap 6: Reflecteer op jouw leerkrachtstijl

Loop je veel rond of ben je op één plek te vinden en komen kinderen naar jou toe?

Geef je veel of weinig impulsen om activiteiten meer intensiteit te geven?

Wat stel je verplicht, waar geef je vrijheid? Zijn je afspraken en regels helder?

Wanneer speel of werk je mee? Wanneer breng je informatie in? Is dat actiestimulerend, communicatiestimulerend of denkstimulerend? Is het succesvol, wat je inbrengt?

Hoe vaak ga je op je handen zitten?

VIJF GRONDREGELS BIJ HET INDELEN VAN EEN KLASLOKAAL

1. Het materiaal is uitdagend

Een ruim aanbod van materialen is noodzakelijk, maar daar mag het niet bij blijven. Het onophoudelijk zoeken van dingen 'die het doen' bij kleuters zal voortdurend tot veranderingen in je klasaanbod leiden. Een van de mogelijkheden is dat je bewust nieuwe, 'vreemde' materialen in de klas brengt en nagaat wat kleuters ermee doen.

2. Het materiaal is hanteerbaar

De materialen in de speelhoeken moeten zo gekozen zijn dat de kinderen ze zelfstandig kunnen hanteren. Bijvoorbeeld de poppenkleren moeten aangepast zijn aan het niveau van de vier of zesjarigen, of de schilderschorten moeten de kinderen zelf kunnen aantrekken, schilderpapier makkelijk te pakken en op te plakken.

3. De inrichting van de hoek, het lokaal is overzichtelijk, duidelijk

Elke hoek moet zodanig ingericht zijn dat de kinderen een duidelijk overzicht hebben over de materialen die erin beschikbaar zijn. Daarom zijn open rekken, kasten (waarvan deuren weggehaald zijn),.. belangrijk. Het is ook van belang dat een afbeelding op de kast aangebracht wordt zodat de kleuters de materialen terugvinden.

4. De prikkels in de hoek, het lokaal zijn gedoseerd

Een klas mag niet volgepropt worden. Het wordt dan te druk voor kinderen, hetgeen hen prikkelbaar kan maken en het keuzeproces bemoeilijkt. Een rustige sfeer houdt het midden tussen te vol en te leeg.

5. Er is aandacht besteed aan sfeer

Een sfeer van veiligheid en geborgenheid is een basisvoorwaarde opdat een kind zich goed kan voelen in de klas, zodat hij ongeremd en ten volle in zijn spel kan opgaan en zich optimaal kan ontwikkelen. Deze sfeer kan men scheppen met behulp van verschillend materialen:

- natuurmaterialen bv. hout
- kleuren: pasteltinten geven bijvoorbeeld een gevoel van geborgenheid.
- verlichting
- een knuffelhoekje
- een frisse, verzorgde ruimte

Per hoek:

- Nodigt het materiaal uit tot spel, ontdekken, experimenteren?
- Biedt het materiaal voldoende prikkels voor de verschillende ontwikkelingsdomeinen?
- Is er niet teveel, niet te weinig materiaal aanwezig?
- Wordt het materiaal voldoende overzichtelijk aangeboden?
- Is het materiaal zo opgeborgen dat de kinderen het efficiënt en vlot kunnen opruimen?
- Is het materiaal voldoende toegankelijk?
- Is het materiaal in de hoeken voldoende hanteerbaar?
- Kunnen kleuters het materiaal zelfstandig gebruiken?
- Zijn de grenzen en afspraken voor deze hoek duidelijk genoeg?
- Hoe sfeervol, gezellig is deze hoek?

Een aantal hulpmiddelen die kunnen helpen zijn:

- duidelijk afgebakende hoeken
- open kasten en rekken
- materiaal en /of plaats etiketteren
- keuzebord: overzicht van de courante activiteiten
- materialen markeren naar moeilijkheidsgraad
- kijkboek met afbeelding van de courante activiteiten
- individueel lijstje van de activiteiten die de kleuter graag doet
- foto's van kleuters die met bepaalde activiteiten bezig zijn

Een herkenbaar en zichtbaar dagritme

- laat de ingrediënten van het dagritme zoveel mogelijk in dezelfde volgorde aan bod komen
- verwijs regelmatig naar de verschillende onderdelen van het dagschema
- kondig tijdig veranderingen in het dagschema aan
- stel het dagschema symbolisch voor en hang het op een goed zichtbare plaats

Duidelijke grenzen en afspraken

- maak een goede dosering van aantal grenzen
- maak grondig doordachte grenzen
- zorg ervoor dat de grenzen duidelijk zijn, eventueel visueel voorgesteld